

Sygnatura akt I 1Ca 272/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 11-09-2015 r.

Sąd Okręgowy w Koninie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Kozłowska

Sędzia: SSO Iwona Przyłębska-Grzybowska-spr

Sędzia: SSO Jolanta Tembłowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalena Szulc

po rozpoznaniu w dniu 11-09-2015 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. W. (1)

przeciwko P. W. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Koninie

z dnia 13 kwietnia 2015 r sygn. akt IC 1976/14.

1. Oddala apelację.

2. Zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji apelacyjnej.

Iwona Przyłębska-Grzybowska Ewa Kozłowska Jolanta Tembłowska

Sygn. akt I 1 Ca 272/15

UZASADNIENIE

Powód W. W. (1) wystąpił z pozwem przeciwko P. W. (1) o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny prawa własności nieruchomości działki oznaczonej numerem (...) o powierzchni 1,200 ha położonej w miejscowości R., dla której Sąd Rejonowy w Koninie prowadzi księgę wieczystą (...) zawartej w dniu 13 marca 2014 r. pomiędzy I. S. a obdarowaną P. W. (1) z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje w stosunku do I. S. wierzytelność pieniężna w wysokości 71.129,22 zł wynikająca z zawartych pomiędzy powodem a I. S. umów o przewóz towarów i świadczenia usług koparko-ładowarką potwierdzonych księgowo fakturami VAT nr (...) z dnia 31 lipca 2013

r., na kwotę 25.264,20 zł, (...) z dnia 3 września 2013 r. na kwotę 53.521,97 zł, (...) z dnia 6 listopada 2013 r. na kwotę 12.343,05 zł uznanych przez I. S. pismem z dnia 2 grudnia 2013 r. zasądzonych przez Sąd Rejonowy w Koninie od I. S. na rzecz powoda nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 25 kwietnia 2014 r i o nakazanie pozwanej znoszenia egzekucji z nieruchomości w celu zaspokojenia wierzytelności powoda. Nadto powód wniósł o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2015r. Sąd Rejonowy w Koninie uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę darowizny nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) położonej w R. gm. R., dla której Sąd Rejonowy w Koninie prowadzi księgę wieczystą (...)zawartą w dniu 13 marca 2014 r. pomiędzy pozwaną a I. S. przed notariuszem E. D. (Rep. A (...)), któremu to powodowi przysługuje wobec dłużniczki I. S. wierzytelność w wysokości 71.129,22 zł, wynikająca z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego przez Sąd Rejonowy w Koninie w dniu 25 kwietnia 2014 r. i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.174zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że I. S. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) I. S.. Jest także (...) sp. z o.o. Powód natomiast prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą W. W. (2) (...) Usługi (...).

Powód w lipcu 2013 r. zawarł z I. S. umowę na usługi koparko-ładowarką i i na przewóz towaru, za które wystawił faktury: nr (...) w dniu 31 lipca 2013 r. na kwotę 25.264,20 zł, nr (...) w dniu 3 września 2013 r. na kwotę 53.521,97 zł, nr (...) w dniu 6 listopada 2013 r. na kwotę 12.343,05 zł.

I. S. zapłaciła powodowi jedynie 20.000 zł.

Prawomocnym nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 25 kwietnia 2014 r. w sprawie V G Nc 461/14 Sąd Rejonowy w Koninie w całości uwzględnił powództwo W. W. (1) o zapłatę pozostałej kwoty 71.129,22 zł z odsetkami ustawowymi.

W dniu 12 maja 2014 r. powód wystąpił do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Zduńskiej Woli J. K. z wnioskiem o wszczęcie postępowania zabezpieczającego na podstawie nieprawomocnego wówczas nakazu zapłaty.

W toku postępowania Komornik dokonał zajęcia wierzytelności I. S. w Urzędzie Skarbowym w K., w Gminie B., w firmach (...) sp. z o.o., (...) P. M., M. (...) T. M. a także wierzytelności z rachunku bankowego I. S. w (...) S.A., (...) Banku S.A. Banku (...) S.A. W odpowiedzi na zajęcie Gmina B., Urząd Skarbowy w K. i firmy (...), M. (...) T. M. i (...) P. M. podniosły, że nie posiadają wobec I. S. wierzytelności. Z kolei mBank poinformował, że nie prowadzi dla I. S. rachunku bankowego, a Bank (...) SA, że brak środków na rachunku bankowym stanowi przeszkodę w realizacji zajęcia. Bezskuteczna okazała się również egzekucja z udziałów i zysków I. S. w spółce (...) sp. z o.o.

Sąd Rejonowy ustalił również, że I. S. była właścicielką nieruchomości położonej w R. o powierzchni 1,20 ha oznaczonej numerem ewidencyjnym (...)dla której w Sądzie Rejonowym w Koninie prowadzona jest księga wieczysta (...)

W dniu 1 lutego 2012 r. w dziale IV ww. księgi wieczystej wpisano na rzecz Banku (...) S.A. hipotekę umowną w kwocie 300.000 zł, a w dniu 9 lutego 2012 r. hipotekę umowną w kwocie 225.000 zł również na rzecz tego Banku.

W dniu 12 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu wydał nakaz zapłaty, w którym zasądził od I. S. na rzecz Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego (...) sp. j. P. W. (2), J. W. w K. kwotę 74.132,60 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami. Na podstawie tego nakazu w dziale IV księgi wieczystej prowadzonej dla opisanej wyżej nieruchomości w dniu 29 października 2013 r. wpisano hipotekę przymusową do kwoty 75.059,60 zł.

Należność zasądzona ww. nakazem zapłaty została wyegzekwowana częściowo w postępowaniu egzekucyjnym, a częściowo poprzez wpłaty dokonane przez K. S..

W dniu 10 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Sieradzu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym zasądził od I. S. na rzecz S. B. kwotę 59.040 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami. W dniu 6 maja 2014 r. na podstawie tego nakazu w dziale IV księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej ówczasie własność I. S. wpisano hipotekę przymusową do kwoty 59.040 zł. Należność S. B. została spłacona jedynie w części w drodze egzekucji komorniczej.

W dniu 4 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt V GNC 5819/13, w którym w zasądził od I. S. (...) sp. j. P. K., D. M., J. S. kwotę 53.715,84 zł z odsetkami i kosztami.

W dniu 14 marca 2014 r. I. S. darowała umową zawartą przed notariuszem E. D. (Repertorium A 2145/2014) nieruchomość położoną w R. oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Koninie prowadzi księgę wieczystą (...) córce P. W. (1).

Powód zwracał się wielokrotnie do I. S., żądając uregulowania należności wskazanych w ww. fakturach. Zarówno I. S., jak i jej mąż K. S. zapewniali go, że dokonają zapłaty, a w dniu 2 grudnia 2013 r. K. S. złożył oświadczenie, że jego żona posiada u powoda zadłużenie kwocie 71.129,22 zł.

Pozwana pozostaje z matką I. S. w normalnych relacjach rodzinnych, mieszkają razem. Pozwana po otrzymaniu darowizny spłaciła kredyt I. S. w Banku (...) S.A. w wysokości 200.000 zł.

I. S. wystąpiła z pozwem przeciwko firmie (...) oraz firmie (...) o zapłatę z tytułu niezrealizowanych płatności.

I. S. nie posiada innej nieruchomości ani cennych składników majątku, jej jedynym źródłem dochodu jest prowadzona działalność gospodarcza oraz dywidenda ze spółki (...) sp. z o.o., której jest jedynym współnikiem, a która wyniosła w 2014 r. ok. 2000 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że I. S. nie posiada środków finansowych na uiszczenie należności zasądzonych na rzecz powoda nakazem zapłaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie osobowego i rzeczowego materiału dowodowego zebranego w sprawie.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy zważył, że dochodzone przez powoda roszczenie znajduje oparcie w art. 527 § 1-3 k.c. W myśl powołanych norm prawnych, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Zgodnie z treścią art. 528 k.c., jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy dochowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Pozwana jest córką I. S., mieszkają one razem, pozostają w normalnych relacjach rodzinnych. W tej sytuacji należało uznać, że w chwili dokonywania darowizny na jej rzecz pozostawała w bliskim stosunku z dłużniczką, a zatem zastosowanie w stosunku do niej znajdzie domniemanie, że wiedziała ona o działaniu dłużniczki z pokrzywdzeniem wierzycieli. Pozwana domniemania tego nie obaliła. Wprawdzie należność powoda nie została zabezpieczona hipoteką

na nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny tym niemniej nieruchomość ta była już obciążona hipotekami na rzecz innych podmiotów, czego pozwana jako obdarowana musiała mieć świadomość. Niewątpliwie również dłużniczka I. S. miała świadomość, dokonując darowizny, że staje się niewypłacalna. Wskutek umowy darowizny I. S. przestała być właścicielką nieruchomości, a nie posiadała też i w chwili obecnej nie posiada żadnych innych środków, które mogłyby posłużyć zaspokojeniu powoda, wiedziała więc, że umowa darowizny, którą zawarła spowoduje pokrzywdzenie wierzycieli. Dokonując darowizny, dłużniczka wiedziała, że wydane zostały przeciwko niej nakazy zapłaty, których nawet nie kwestionowała. Jest oczywiste w ocenie Sądu Rejonowego, że gdyby dłużniczka regulowała swoje zobowiązania jej kontrahenci nie występowałiby na drogę sądową z powództwami o zapłatę. Okoliczność ta doprowadziła Sąd Rejonowy do wniosku, że dłużniczka zaprzestała wykonywania zobowiązań, a wskutek wyzbycia się przez nią nieruchomości niemożliwe było zaspokojenie roszczeń nie tylko powoda, ale i innych podmiotów. Stan ten do chwili orzekania przez Sąd Rejonowy nie uległ zmianie, albowiem jak wynika z zeznań męża dłużniczki nie posiada ona majątku i żadnych środków na jednorazową spłatę powoda. Przekonania Sądu Rejonowego w tym zakresie nie zmieniła złożona przez pełnomocnika pozwanej umowa zawarta przez spółkę (...) sp. z o.o., mocą której spółka ta otrzymać ma wielomilionowe wynagrodzenie za wykonane usługi, ponieważ spółka jest odrębnym podmiotem prawa, w związku z czym nawet przy założeniu, że spółka otrzyma umówione wynagrodzenie, nie przekłada się to w sposób bezpośredni na sytuację majątkową dłużniczki jako jej jedyne go wspólnika.

Sąd Rejonowy wywodził, że ceniając, czy dłużniczka stała się niewypłacalna nie można pomijać faktu, że czynności w postępowaniu zabezpieczającym prowadzonym na podstawie nakazu zapłaty prowadzone wobec dłużniczki I. S. okazały się bezskuteczne.

Na skutek zawarcia umowy darowizny pozwana odniosła korzyść majątkową, nieruchomość stanowiąca przedmiot darowizny weszła w skład jej majątku osobistego bez konieczności uiszczenia ekwiwalentnego świadczenia na rzecz dłużniczki.

Sąd Rejonowy stwierdził, że wobec spełnienia przesłanek normatywnych z art. 527 § 1-3 k.c. należało uznać za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę darowizny nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym(...), położonej w R. gm. R., dla której Sąd Rejonowy w Koninie prowadzi księgę wieczystą (...) zawartą w dniu 13 marca 2014 r. pomiędzy pozwaną a I. S. przed notariuszem E. D..

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła pozwana zaskarżając je w całości i zarzucając:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. tj. art. 527 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że dłużniczka I. S. poprzez wyzbycie się majątku na rzecz pozwanej wypełniła przesłanki określone treścią w/w artykułu, podczas gdy dokonana przez dłużniczkę czynność prawna miała charakter świadczenia ekwiwalentnego wobec pozwanej, bowiem pozwana nabyła w wyniku wcześniejszych uzgodnień rodzinnych nieruchomość obciążoną kredytami hipotecznymi, które zostały przez nią spłacone,

2. art. 527 § 3 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że pozwana nie obaliła domniemania określonego treścią w/w artykułu, podczas gdy pozwana pomimo pozostawania w bliskim stosunku z dłużniczką I. S. nie wiedziała, że dłużniczka posiada nieuregulowane wobec powoda wierzytelności.

I. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy:

1. tj. art. 98 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznania, że pozwana w całości przegrała sprawę, podczas gdy powództwo winno zostać oddalone w całości, a kosztami postępowania winien być obciążony powód.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwana wniosła o:

1. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci pozwu z dnia 14 kwietnia 2015r. skierowanego przeciwko (...) spółka z o.o. na okoliczność posiadania przez dłużniczkę I. S. wierzytelności w kwocie 303.830zł,
2. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości,
3. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji, zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych oraz oddalenie złożonego w apelacji wniosku dowodowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego.

Żaden z zarzutów zawartych w apelacji nie podważył skutecznie ustaleń i rozważań Sądu I instancji.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że słusznie Sąd Rejonowy uznał, że dłużniczka wskutek umowy darowizny stała się niewypłacalna i nie zmienia tego fakt, że posiada wierzytelności wobec innych podmiotów, nawet jeżeli są one stwierdzone prawomocnym tytułem wykonawczym. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wykazał, że darowana nieruchomości była jedynym majątkiem dłużniczki, z którego powód mógłby skutecznie zaspokoić swoją wierzytelność. Już sam fakt, że dłużniczka zmuszona była wystąpić na drogę sądową w celu odzyskania swoich należności świadczy o tym, że dłużnicy I. S. nie płacą należnych jej wierzytelności. Powód natomiast nie ma obowiązku czekać na zapłatę przez I. S. długu wobec niego do czasu, aż dłużnicy I. S. pokryją swoje zobowiązania wobec niej. Może się również okazać, że ewentualne egzekucje na rzecz I. S. będą bezskuteczne i powód nie zostałby w ogóle zaspokojony. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2013 r., I ACa 1250/12, LEX nr 1312107 za niewypłacalnego może być uznany nawet taki dłużnik, którego aktywa majątkowe równoważą zobowiązania, ale są niedostępne dla wierzyciela roszczeń pieniężnych.

Darowana pozwanej nieruchomości była w chwili zawarcia umowy darowizny jedynym majątkiem dłużniczki, z którego powód mógłby się realnie zaspokoić. Nie ulega więc wątpliwości, że dłużniczka wyzbywając się nieruchomości działała ze świadomością pokrzywdzenia powoda jako swojego wierzyciela. Pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/00, LEX nr 53110; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, LEX nr 174173; wyrok SA w Łodzi z dnia 18 lutego 2013 r., I ACa 1438/12, LEX nr 1305972). Stan niewypłacalności dłużniczki istnieje do chwili obecnej. Dłużniczka wiedziała o swoim zobowiązaniu wobec powoda i usunęła ze swego majątku jedyny składnik, który mógłby posłużyć do zaspokojenia wierzytelności powoda.

Umowa darowizny jest umową nieodpłatną i w przypadku zawarcia przez dłużnika takiej umowy znajduje zastosowanie art. 528 k.c. Gdyby nawet pozwana zawarła z dłużniczką umowę odpłatną, to mając na uwadze, że dłużniczka jest matką pozwanej, że mieszkają w jednym domu, że utrzymują prawidłowe relacje należało uznać, że pozwana jest osobą będącą w bliskim stosunku z dłużniczką, a wówczas znajduje zastosowanie art. 527 § 3 k.c., zgodnie z którym domniemywa się, że osoba taka wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Słusznie Sąd Rejonowy uznał, że pozwana nie obaliła powyższego domniemania, a nawet nie składała na tę okoliczność żadnych dowodów.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Jolanta Tembłowska Ewa Kozłowska Iwona Przyłębska-Grzybowska